

יראת ה'

לחיים

קונטקטים וכתבי קודש

של הגאון אמתי המפורסם בתורתו וצדקתו ומעשיו המכריזים
עליו. פאר הדור ומופתו. חסיד ועניו. בקשית מודה לחיים
ניע. האביד ורמ דקק וולאזין.
אשני יקרא כחהימתו נכתיבתו.

בישם

נפש החיים

וכמאמר זיל ביוושלמי דשקלים דף ו' הני רשבג אין עושין
נפשות לצדיקים שדבריהם הן זכרון וזכר צדיק לברכה.

והכי ראשית מלאכתו

שנת על מוב יזכר נפש החיים לפי

הרב הגאון המפורסם סיני ועוקר הרים בקשת מו אברהם אבלי ציל.

הרב הגאון המפורסם בתורה ובחסידות טר ישראל בקשת מו שאיל ציל.

נדע ציבור: ובישראל גדול שמו של ש"צ רב פניני
 הרב הגאון המפורסם בתורה ולקדמו מוסת
 הדור מו"ה חיים זל"ה. ש"צ רבינו דק"ק וולוז'ין.
 ובידינו כל מה שפיק משפחה זקוקין לתור
 צדקה. ומרגליו ענין מחורב יראת ה' הקודמת
 לתכנתו שנתקיימה. וגדל צדקה ועמל צדקה לשמה
 לעשות י"ב ליוני י"ח. ואין ופקד עשה אזנים
 לתורה ומעשים טובים. לקדש את הצדקה לתורה
 ויראת ה'. ולתורה דגלה של תורה. ובנה בית תלמוד
 גדול. ומעין מים החיים יולא מית תלמודו להסקת
 עדי' לון קדשים שחשמו אליו יום יום. צעומק
 הלפת צדקות. והעמיד תלמידים הרבה זכה וחסד
 את הרבים. וזה מוז שחורב אחת הפתה צפ"ה.
 וגילא ליה חסדה. וידו ה' רב לו צבלה ונפתל.
 ולאקוץ שעתה אליבא דהלכתא. בכל השוברים אשר
 הרבה להשיב לכל אשר יבקשו תורה ומיכה דבר ה'
 זו הלכה כמותו. והשיב ליה והשיב למלמל כולל באשר
 למד ליימד לשמה. כחאמרס ז"ל ע"כ העוקב בתורה
 לשמה שכל העושה כולל דלא הוא לו. ובענין חאמרס
 ז"ל צדקה ריש מגילת רוח ע"ש אני מדבר צדקה
 רב להשיב. באינו דק"ק ר' אלעזר ור' יוסף. ה"א
 צדקה שעתה את עולמי על שקבלת את תורת
 וכו'. וישא שעתה שעתה עם ענמיים על שקבלת
 את תורת רבו ע"ש. וי"ל דל"ס. מר קאי אלשמה.
 ומר קאי אלשלל לשמה דעניד דק"ק לגרמי'. ואולי
 ריי לשיטתי צ"ה פקל (ל"ס צ') כל העוקב בתורה
 לשמה וכו' ר' יוסף אמר חק מנין על כל העולם
 כולו. ודלחמי' (פסחים ס"ח צ') צדק שעת דלחמי
 מדאי נשפתי לך קראי לך תנאי ופריך איני והארי"א
 וכו' ומשני מעיקרא כל עניד איכס אלעמי דנפשי
 קא עניד כחז"ל צריס מ' מקום שניבו שמוחן שלל
 לשמה זא לשמה. ותלילה ותלילה לעוזב את התורה
 שניביל ש"ל זכה ללמוד. תחלת למודו לשמה. כמו
 שניבא ש"ל בגאון ז"ל הכ"ל להיות נכונות ונכונות
 על זה וכתבה חאמרס. גם לעם וקנתו של ש"צ
 בגאון ז"ל שתיימר ציבורים ר"ל. ועד יום העולמו
 חאמרס. היכה ששעונו צעיון תורה ה' צבון הלכה
 לחאמרס. ומקיים זו כל חאמרס ז"ל בנפשי (כ"א
 א) כל היום. הגיע לפדשת דרכים יגול מכלל.
 וחאמרס עם מלי פדשת דרכים אר"ס זה ח"ס ויום
 המיתה. ועכ"פ הם ז"ל והוא מ"ס צדוק מוחו וידע
 שלל פדשת וכו'. וכן מ"ס של רנ"י זה ח"ס ויראת
 פתל. ומקיים צדקת ה' לר"ח. וכחאמרס ז"ל
 צדקה קבלת ע"ש טובה סתמה עם נפלה טובה
 חמה

מי האיש החפץ חיים. השג לב בניס אל האז
 לבינו ששמי'. זה הדק
 יצור לו צדקה מאיכה עינים. זה דק הימד ועין
 סערה. לתורה ולתעודה. ה"ה כבוד הרב הגאון הגדול
 צבלה. ובנפתל פלר הדור מ' חיים זוק"ל ש"צ רבינו
 דק"ק וולוז'ין. תלמיד רבינו הגדול רבן של ישראל
 הגאון הסמיד מוהר"א מוילנא ר"ע. כאשר שמו הגדול
 נודע ונפתרם שמתן אפרסמון. והכרזה יראת בקדמת
 צנו ממלא עמונו הרב המאור הגדול סרי"ק ונפי
 המפורסם מ' זוק"ל ר"י. צמירה עינים שששפתה
 דכאי מרגיחא לליה ליה טימי כבוד. אצוי בגאון
 זוק"ל. ויומר ש"ה פסם. עוד ליימד ואון ופקד
 הדבא להגדיל תורה ובהאדירה. הוא הגבר הוקם על
 עולם של תורה. להשיב ליושבי העטרה. אשר צבויים על
 צדקות הללו אשר חמעט כבוד המורה וידע עשר
 מעלות. ואין מחעורר ומחוק להפזק כבוד המורה.
 הוא הליש אשר חפך נששו ומאלו להשיב ש"יבה נשגבה
 וכוה. רמה קרנו קרן דמור'. צבגריה. אפרי אשר
 חקיים כמעט מ"ו עמיה תורה שחשמת מישראל. יגס
 להפזירה. ומעטו השקה עדרים עדרים לפתח באצני
 חפך ולקדו צבדים. וכמה הגיעו להוראה ומורים.
 וגם כהיום צנו הרב המאור. הכ"ל מחאמרס בכל ע"ס
 ומקיים מילי דצדקה להחוקי להשיבה הלל צדוק
 הקשים. ועצרות הקדש אשר ישא עליו. רבה היא
 מאל. ומשמים זכו שזאל את צ"ד ועל דבר להיות
 לעזר צמילי דישיבה. ה"ה הרב המופלג השגון ירא
 ה' מרבים מ' אברהם ששחה ר"י צדקה המונפק
 המפורסם מ' נחמן זל"ה אחי בגאון המוט ז"ל.
 והרב בגאון ז"ל עקן צמיס מיתו הכאה מצדקות
 ופנים מאירות לצי"א מוהר"א שמה הכ"ל. יבא רעוא
 ששמה יח"ס חקיי"ק צ"ד צנו הרב המורה צ"י.
 יתגדל תורה ויראיו. ושמר את דק הסיים. כאשר
 אצוי בגאון הכ"ל זוק"ל עם שקדיתו על השיבה עם
 טרדמו לעומת צמילי לנצורא. ואשר ישאלו חאמרס
 איש משאליו כאשר ישאל איש וכו'. וכל דבר הקשה
 להלכה ולמעשה. משיבו תורה יבקשו. והשיבו לשאל
 דברים אשר יפלא על שלמן ונלכים מכלי רבין להעלות.
 ועם כל זה בקדים יראת שאלו לפתחתו. במחקייתת.
 וחייב לעם וקנתו מבור נאמד מאל להלל. צבולא
 דרבנן קשישי' דעבדין עובדין ענין ומשיבין לאשרינה
 לרעותו צדוק. ולאמור דק המיים אשר מיה צ"ה מ"ס
 אשר. ותפקמה עינים צאללס תמריו פני ע"ה מ"ס
 אשר בגאון הכ"ל של צמילי קתום וצחום פתח שער
 לדופקי צחשונה. שונעת עד הפא הכבוד העליון
 ליהעלה

למעלה לומשכיל צמושכלות וצלימודות. וירצץ צרצ
 צקיאורו חסר הביא מים התלמוד ונחמרי זוכ"ק ועץ
 מים ומרי עץ מים. אשל מדי צרצו צם יראו ויעינו
 מה רב כמו וקדושת צלה. ללמד חכמה ומוקד השכל
 הקדש קדם לבי ראשית צכורי מרי חכמה ונדקחו
 אשר ראה ראשית לו ראשית חכמה יראת ה'. ופקד
 את כבוד צנו הרב המלכותי. היכל לתת לו משפט
 הקדימה על כל דצריו הקדושים הנממדים אשר צכובים
 אשר ודאי יהיו לשם ולתשורת. אך כאשר כל דצרי
 ה' יכל לדקות ד' צכורו צישאל הישר דרך בית
 אל. לכן אמרתי לעורר לצנות אהבי להחזיק בעץ
 המים ולהיות מוקם צמים. מצלי ירושף מיו ועודי
 השמים. ויחצרכו צכפלי כפלים. עדי נעלה לניון
 וירושלים. ולשווע יונעם ויחצקן מה' מלא וגדוש.
 כי"ד הודצב לכבוד החורה והצדק. היום יום ו' עש"ק
 ט"ו סיון שנת מצטיה ה'ישועה לפ"ק פה ווילנא:
נאום אברהם אבלי בלא"ה הרב ה' גוי' שלמה
 זל"ה"ה :

חכמה כשהיא נחלה. ע"ד דמוכרי ר' ינאי חבל על
 דליה ליה דתחא וכו' (יומא ע"ב). גם מ"ש מר זוטרא
 שם זה מ"ה דבלקא ליה שונעתחא אליבא דהלכתא.
 היינו העמדת תלמידים הרבה לזכות רבים צחורה
 שעי' חכמים השונעתחא אליבא דהלכתא. כדלמרו
 ז"ל (ערוצין ר"ש כי"ד העצרון) בני יהודה דגלו ומכח
 נחקיינו חורתן צידם וכו' דוד דגלי מפתח וכו' ועי'
 רש"י שם וצטיין קיט א'. והמוכח את הרבים אין
 חסא צא על ידו וינילו מכולם. ויחורץ חמייה תחוס'
 שם ד"ה זה מ"ח. ובעסקו בגאון ז"ל צחורה לשמה.
 זכה שכל ממשצות לבו ומשוקחו היו לזכות את הרבים
 ומוקד כפשו על זה. כן הלליה ה' חשנו צירו שנתקיימו
 מצימותיו ויילאו לאור עולם. וע"ד צקשת ר' אלכסנדרי
 שחק ללוזיה (צרכות י"ז א') יהי ללון שחענידתי
 צקתן חורה וכו' (היינו שבעסקו צחורה לשמה כעין
 צקשת רב ספרא הנו' שם לעיל מ"י). וכענין דקשת
 רצ"י צמ"י קוטת שם צ"י כי נר מלואה חורה חור).
 וצוה אל ידו לבנו. ע"ד מחמרת ז"ל ר"ס כי"ד
 ונעברין (כ"ד ח') רבא רמי כתיב חרות לבו נתח לו

וכתיב ולרשתה שפתיו וגו' זכה חרות לבו נתח לו. ר"ל בעסק החורה לשמה שאז נקראת עץ חיים (כחאמרס
 ז"ל יונתא (ע"ב צ') זכה נעשית לו קם מים) ומחלחי' חפניו. כחאמרס ז"ל (צרכות ל"ב צ') ע"פ חותלת
 מוורכה מחלת לב. ונאי חקתייה יעקוב צחורה שגא' ועץ חיים תחור צבה. ז"ס ר' אלכסנדרי ואל ידוה
 לבנו. ומ"ש ואל ימסכו עיניו. ע"ד מחמרת ז"ל (צ"ב ע"ה א') עשן צחופה למה אר"ס חבל ווי ענינו
 נרות צמ"ח צבוה"ז ומחללות עיניו עשן לעו"ב. לכ"י שבעסקיו צחורה לשמה ומנעימים זה ליה אל ימסכו
 עיניו לעו"ב. וגם עתה אחרי אשר תמעלה מחמרו ש"צ בגאון ז"ל היכל. קם צנו הכן יקיר לי הרב החור"ג
 המפורסם מ' יחקן ניי אצ"ד ור"מ דק"ק וולאזין. ומתקוק כפשו ויחמרו להקים שם אצ"ד ז"ל על בית
 תלמודו הגדול ויכוננו כראוי. וקדש שם ה' אתו שמתקיים צירו כלומר ית"ש וכר"ון כל ינאי. ה' הצדקים צחורת
 ה' להגדילה ולהללירה. ודקדש שם ש"צ בגאון ז"ל ה' שחמור ה' דואר וגלגל ה' ונעבר צלעקן של
 ישראל. לער הכלל. והפרט מכל ח"ס אשר ידע נעני לבנו. ומידי ה' חונן ומלוה. אהב שלום ודף שלום.
 והלכו צקדש צעקבות רבו רציו הגדול מרצן שמו צכל תפולת ישראל בגאון המסיד מוכי"ח ינע מוויילנא
 יע"א. ולחבר נפשו לקיים כל מילי דרצקן. וכמודעת לי גם ופי ח"ס חמור' ונעשה פרעית גדולה היא
 אלי. ונלינו צחמתי הש"ס שפחצחמו עלמם צוה כו"ש (ס"פ א"זכו נה"ג) חמור' ונעזרים. גם לקצן אחת אל חמור' יחמור' ונאכחו
 רצניא כל מה דלמור רצקן וכו'. ונעברין (ע"ז ח') תיחי לי דקיימית וכו'. וציוקוס גדולתו שם נעלל
 שנותנתו הגדולה צכל ענינו. וגם שרנותו להשאיר חמור' צרכה. לא שח לבו לרובי חרותו. ורלה לעשות
 כ"ד ללוטרו ית"ש להיות מומלדיק הרבים. וזוה את צנו הרב המלכותי מוכי"ח היכל. הראשית חכמה יד"פ
 דצרי מוקידי צירחתי ה' חמור' ונעברין צלות צ"א חמור' ונעזרים. גם לקצן אחת אל חמור' יחמור' ונאכחו
 ית"ש. הגם כי נפשי יודעת דזוטרי היא לגביה דרצ ז"ל. והנה צן יכדד אז קם ונחעורר לקודעם צדפוס
 כיון. ועל הטוב יזכר שם יודי הרב המופלג הוהחיק מו"ה אברהם ששהה ניי אשר החאזין וינע הרצה
 צוה. חרות אחרי בגאון יעמוד לנו ולכל ישראל אחי"ר. ונשמתי יחא רעוא שיוילא צנו מצדי היכל לאור
 צדפוס ערן דצרי קדשו של ור אצ"ד בגאון ז"ל. אשר ערן צכובים. גם לקצן אחת אל חמור' יחמור' ונאכחו
 היקדים של ור אצ"ד ז"ל כהלו"ה המאזשות. לרות המלחי' לדלות דצב ה' זו הלבי' צחורה ונאכח מים
 חיים. והגם שעתה כמעט נדחתי צעדי מליחן הכפונה. חונס ידעתח דנצחא רצא כותיה דש"צ בגאון
 ז"ל. לא נדלנא. וגם נחוס יקרא חיי כבוד צנו מצדי היכל. ינאחי מגדי נגדור כראוי שלא להציג גבולו
 של צנו מצדי היכל להדפיס כפרו של ור אצ"ד בגאון ז"ל. לא וניס וכל נאכחו. ולא עיי שום חוסן
 ותהגולו מעולם צלתי רשות צנו. כפי פקודת הקרי"ה 22 אפריל 1828 כחוק היתון להמחצרים כערגארף. א.
 ולכווע יונעם ויחצקן עליו צרכת טוב. כי"ד הודצב לכבוד החורה ולונומדי. היום יום א' טו"ב סיון שנת
 תקפ"ד פה ק"ק ווילנא יע"א. שאול בנגאון מוכרי"ר יוסף זל"ה"ה :

הקדמת בן מרן הגאון המחבר נ"ע

מלפנים זאת . שכל מחבר חסור . מקדים הקדמה בראש ספרו . מהם נהגו להודיע מה ראו על ככה לבוא בזמנא ספר . מהם מודיעים תכלית כוונת תועלת החבור . מהם עקבותיהם עקב ענוה ויראת ה' הקודמת לחכמתם . להשפיל עצמו על ד'ה לכל יתרחב במחברתו : ואם לבנו ייעדנה לקבצו בדפוס . הנה צן יכבד אב למלל גבורת אביו המחבר . ולהשמיע תהלת החבור . איש איש לפי מהללו :

ואנכי כמה אקדם . נער אנכי לא ידעתי דבר שיוחקו מלי בצפר . ואף כי לא בי הוא לכיון לב כמה החל . אם כה אומר להשויע תהלות דברים שנאמרו ביראת ה' לדחיים . ותכליתם . הלא דבר שפתיים אך למחסור*) בדבר אשר עין בעין יראו . ויהיו נדברים צין יראי ה' . אשר קרבת אלהים יחפצון . וכל קוראי ספרו אשר יקראוהו באמת לעומתו יאמרו ברוך שחלק מחכמתו ליראיו :

ואם אחן אומר בשבז הראוי לכבוד מר אבא הגאון דריק המפורסם נ"ע . עירום אנכי ונלהבין צין להעריך דרכי תורתו ולדקתו . ולא עמדי הוא להכיר ולהכירנו לאחרים . זקני ת"ח וגאונים גדולי רבני מדינתנו נ"י . שלהם נודע כח מעשיו בנגלה ובנסתר . להם נאה לספר שמו וזכרו . כי רב הוא . ועל ספרו כולם יכתבו : והאומנם דק דרכיו ארץ מלאה . ומעשיו הכרוזוהו :

ובי כל נשר אשר לא שמע קל משרוקיתא . שנחא דעבר בארעא . וחסנא ותוקפא אחיבינת ליה באורייתא קשוט . ועובדין טבון וקשוט דעבד . התקנת ברבו יתירא להחיות כמנבוי . בחילא דאלהא דשמיא :

הוא הגבר שהקים עולה של תורה בזמנו במדינתא בתורת חסד . ופיהו פתח בחכמה למאות תלמידים . וזכה להגדיל תורה . לאגמורי . ולמסגר . און וחקר ותקן . ובנה לו בית תלמוד גדול עומד על שלשה עמודים . תורה ועבודה וגיח :

ולא נפלאה היא שזכה וזכה ואת הרבים . כי מנעוריו נשא עולה של תורה בשקידה נפלאה . ובהיותו למעלה מבר הרבנים . קבע ליוורו עם אחיו הגדול הגאון מ' שמוחה ז"ל . והיו גרסי ימוח ולילי . וזקנינו ספרו לנו . שכאשר לא היה להון אור הגר מניו . אור הלבנה הוה יפה להון לגירסא דלילא . וקבלו אז דרכה של תורה מרב רבנן גאון הגאונים ארי' דני עלאה ברנא ארי' ליב נ"ע . צעל שאגת ארי' : **)

וכד

* ואורי' יתכן פי' הכתוב ודבר שפתיים אך למחסור (משלי י"ד) שלדבר שנכלא בהשקפה שיש בו איזה מסרון נלכך דבר שפתיים להמתיקו , אבל בלין ממסור , למה זה רוב דברים :

** והגאון צעל ש"א ז"ל , היה כמה שנים אביו פה ק"ק , והיה מודע למשפח' אבא מארי ז"ל , ובהיותו פה פנח חבורו היקר שו"ת ש"א , ובנכעו משה להדפיסו , ה"י מר אבא נ"ע עדן קצון בשנים , ומדי עברו דרך פה אחרי הדפוס ספרו הכ"ל , נחלכבן בבית א"י ז"ל כמה שנועות . ויפן אח פני העיר וקבע הוראות פה . ופי' אז אבא מארי ז"ל כבר מתיקר , ומאכהנה שאהבו , ואת אחיו הגדול ני"ע , קבע לסס משנתם שחלל סקרוה : ונדע

הקדמה

וכר היה כבר עשרים וחמש. היה גמיר בכלל תלמודא. ופסיקים ראשונים ואחרונים. והיה לומד תורה עם אחיו הגאון ונדיק דמי לבר אלהין מ' שלמה זלמן כ"ע") ומה טוב ונעים ה' שבת אחים גם יחד בתורה ועבודה. ואניסה כאחד למדו תורה מהרב הדומה למלאך ה' צנאות עיר וקריש מן שמיא רבינו הגדול רשכ"ה הגאון מרנא ורננא אליהו החסיד זנוק"ל מק"ק ווילנא. והוא ז"ל האציל מרוחו עליהם. רוח חמה וכו'. אשרי עין ראתה כל אלה. הרואים ראו ושמו. והשומעים למשמע און תאבה נפש:

ויותר מלמודו ה' גדול שמושו שמש את רבו החסיד נ"ע. וזימים הרבים שעמד לפניו. אנהיר ל' שזילי דאורייתא בנגלה ונתיבות פליאות בנסתר. הוא הוא דחזא רבי מקמי***) וגלי' ל' מסכתא ונהירו דחכמתא. וזימים אשר למד לפניו באימה וזיראה ברהת ובזיע. מן כהר דינור דהוב גניד ונפיק מן קדמוהי. כן כאשר לימד והודיע לבניו ותלמידיו הימים אשר עמד לפניו. אימתה דרבי' הוב עלי' במורא ופלאה כאלו עומד לפניו במרום. וכאשר פתח בשומעתהא ודכיר שמי' דרבי'. הוי מרתע כלא גופי' חיובי שנין עלויה מאש המתלקחת בלבבו. בהגיגו דרכי נדקתו וחסידותו וטהרת קדושתו. ואור תורתו נקנית לו. באשר היה כמו יפה בהמעלות שהתורה נקנית בהם. ומאדרת אליהו תחלש עטוי ויראה:

וגדולה עייה שלכבוד מר אבא הגאון נ"ע. ותחלש בכל דרכי ונתיבותי. וקטות דרכיו אספרה. באשר מדרך עטוי. להיות את דכא. או לרומם את דכא אמו (סוטה ה' ע"א). הן שתי אלה ראתה בו עין כל יקר. שמעודו ועד שיבה נתן נפשו להחיות רוח שפלים במאדו ונדקת פרונו. ולהיות את נדכאים. וגם עדיו כי באו אצוינו אדם. שזו ושמוחו כי קרבם ימין. והרחיב לבנם צפויסי דברים. ובדברי חן שהזקק בשפתוהיו:

עוד מדרך הענוה האמתית. שיהיו כל עניני הגוף נבזה ונמאס בעיניו באמת. עד שלאפס ותמו יחשבו מזלי הרגשלא ועגולא נגע. ורק בדרכי ה' יבזהו, שיהא לבס פתוח לתורה ועבודה וקדושה

(* ונד"ע ציהורה וגדול שמו בישראל. וקטות דרכו נק"ש. הנם בחזוני על ספר תולדו' האדם ס"א וס"ב שפניו רבו המוצק הדקמן הגדול מהו' ידוקאל פייויל מיי' דקדמא רפתי מוויילנא, ועוד ס"ג אלנו בכחובים, יחי ה' אמו להדעיכו. ואבא מחרי ז"ל היה גדול בשנים מאלויו הגאון מוהר"ש זלמן נ"ע ז' שנים ותי' ימים, ונדל שנת תק"ש צמודס סיון יר"ט שני של מפ השבעות יום שנתה תורה לישאל, ותעלה מאתנו בן ע"ב זיום פנינתו י"ד סיון ה' לסדר ויהי בנספ הארון שנת בל' ה'בתוב לד"ים:

** ואורי' ענין הנאמר בעירובין (י"ג ב') ואלו חזיתם מקמים וכו' והיו עיניך רואות את מורכך, הוא כענין הכתוב (שמות ל"ג) וראית את אמורי ועני לא יראו, עש"י מדרש שמות פ"ג אק"ק אשר אק"ק על שם מעשי אני נקרא (ובסוף מדעי' המעשים כלולים במחשבה הקדומה), ולזאת נקרא' המחשבה פנים. שקדומת, והמעשה מאוחרת, ובמחשבה על"ש יש מחשבה קדומה וכוללת והיא פנימית, ומחשבה מאוחרת המחשבה מהפנימי' לדבור או למעשה. (והוא דעת המחשבת בפנימית המדות) והיא היא הנכרת מחוץ מעשה, או דבר המאוחר, בעקבות שפתיו דהוי מעשה, אבל בפנימית המחשבה הקדומה, היא להביא דדיבור, כענין דבש וסלג חמח לשוקב (פי' מבינה י"ג א') והוא דעת העליון, כענין לא קאים אינה אלתמיה דרבי' (עכו"ז ו' ע"ב), ואינה נתפסת להתלמד אלא מהשנותי ומשנותיכם רבו, להתלמד חכם ונצנין מדעתו, וכל זה הוא במחשבות שכלל אים, אבל צו ית"ש אשר לא מהשנותי ומשנותיכם חמי' (ישעיה כ"ה), כללות מחשבתו לית מחשבה חסיפא בשום אופן, אף לעליונים, ורק מחשבתו המחשבת לקיום מעשיו, נכרת מעשיו לכל נבוא ונביא כפי מדרגתו, וזהו וראית את אמורי, את לרבות המחשבה המחשבת לקיום המחשבה ויכרת ע"י כס מעשיו, ונקדמא ע"ש המחשבה, ופני לא יראו אף על ידי כס מעשיו מאוחרים אל הקודם,

(והסודות מלת יראו צ"י):

הקדמה

וקדושה. ואך צה' ישמחו כי ישיהו לנס מודור נאה לו יח"ש. ככהוב (ישעי' כט) ויספו עניים צה' שמחה. וכמאמר הרגיל המיד פנינו בעמדנו צהפלה לאמר. ולמקללי נפשי חדום ונפשי עפפר לכל תהיה. ואח"כ פחה לני צמורהך ואחרי מנותך הרדוף נפשי. כל הן מכירי כבוד מר אצח הגאון ז"ל. המה יעידו ויעידו מענותותו הגדולה. אשר אם היה נעלב לא העליב. והיה שפל רוח בפני כל אדם. וצחעיני הגוף. אף למעטא דמעטא היה חושש. ושם דרכיו לבלי הרגיש הענוג. ואף כי הגיעימי הזקנה שנת"סר ציסורים של אהבה. צמאדו ונפשו קבלם בשמחה וצאהלת פנים. מצלי הוציא אנהה (כמאמר חז"ל (צרכה סב ע"א) קבלה דיסורי שתיקותא). ודעתיא הוה צדיחא עליה כל שני דקניל עלי יסורים. ורק ע"ז היה מצטער אותו צדיק. על שהוכרח לכלכל גופו לפי מחלהו. וצמסתרים היו עיניו יורדים טיף טיף. (ועיני ראו ולא זר). ועם כי לבו היה דוי ע"ז. היה שמת ציסוריו הממעטים לו הרגש הענוג. עד שלא שם לבו לא לענג ולא לנגע:

וכל רואי השמש צגצורתו. המה ראו כן המהו. שעם כל כניעת גופו ונוניכת רוחו למיני דעלמא. כן נהפוך לבנו צמיילי דשמיא. לנגוש עוז והדר. ועד ציבולא צהרייהא. לבו היהה שומה לעשות מודר נאה להורה ועבודה וג"ח. ומה מאד גנה לבו צדרי ה' ללחום מלחמתה של הורה. וכל מצוה שהחל צרות חכמה וגבורה. גמרה צרות דעת ויראת ה'. ודבר אחד מדבריו לא שן. והוציא לאור מחשבתו הטובה לפני רבנות עם. והכל צגובה ודברים מחוכמים אשר צנתח היו נשמעים:

עיקר הענוה שלא להרגיש מעשו הטובים שפעל. וערך מעלותיו שהזיו. וכל אשר יגדלו פעולותיו ומעלותיו ושכלו ירבה להכיר גדולתו יח"ש. כן רוח האלקים מוסיף תח כח הרגש חסרונ. ומדמים הרגש עצמות מעלותיו. וכשזוהא שמתיקר בעיני אנשים לכבדו. מצטמק ורע עליו (המעשה *) ומחשב לו חסרונותיו להקטין עצמו בלבלה רום לבנו. (כמו שמצינו צרב (יומא פ"ז א') כד הוה חזי אמהוב כו'):

ובי שלא ראה דרכי כבוד מר אצח הגאון ז"ל צזה. לא יאומן כי יוספר. כל החנולותיו ועלילותיו אשר שם שם לו צזה. רגיל על לשונו היה. שכל חדושים שמחדש. כן צגפ"ת. או צגש"ת. ושיערה דעתו דחדי לבני מפלפלי. הוא חישה לנהנה מד"ת. והיה קרוב צעיניו שהחדוש אולי אינו לאמהה של הורה. ומאמרים ז"ל (ר"פ אלו דברים) כל המתיהר חכמתו מסהלקת הימנו (ודרך צדיקותא היה אומר. שזכה צחשב אללו לשוחד. שמשחד עצמו צחדותא דמסת"י). והיה מתיגע לסחור דברי עצמו ולחזור לשנות דבריו. ולשקול בפלם שכלו איך להעמיד על האמת צסברה ישרה. ובשקול דעת נכונה. והרואה יראה ויבין מחכמתו שנתקיימה לו. איך היה מקטין שכלו צעיניו ודעתו היה שפלה עליו. כמאמרים ז"ל (פענית ז"א) אין ד"ת מחקיימין אלא צמי שדעתו שפלה עליו: היה אהוב חוכמת מוסר. וכל דבריו היו כאש. והוה להיטמפומי שלהבת י"ק צאהבה. ורשפי אש ציראה. וכל און שמעה הי גמם לבנו כהמם דונג. וגמאך אחרי מילי דחסדאין צאגדהא דהוה דריש צתפקיה. ומענותותו לא למלאו לבו להוכיח לצרייתא. והוכיח צמישד לעצמו ככל דבריו. וה"י כבא ללמוד וכמאז למד **) ורובי מוסריו היו להשפיל צגבות הלב:

ועם

(* ודרך דמס אולי היה כוונה שניי צמה שאמר ר"א לתלמידיו (צבטח כח צ) והכו צכבוד מצריכס, סלריך זכירות שלא יוגצה לבו מהכבוד שפגעו טהגים צו:

(** ואולי כן כוונה הכתוב (ישעי' כ) ה' אלקים נתן לי לשון למודים וגר יעיר לי און לשמוע כלמודים, היינו ש"י יח"ש נתן לו לשון למודים צחוכמת מוסר לצמריני, והוא יח"ש העיר אונו שילמד גם הוא מוסר לנגמו. כלמודים שצמלמד לצמריני:

הקדמה

ועם כי רוני דבריו בדרשותיו היו עומדים ברומו של עולם. מיוסדים ע"פ זוהר וכתבי האר"י ז"ל (כאשר המציגים הבינו בדברים). הוא ז"ל מענות נדקחו. הלבישם והפשיטם וגמסם. לבל יגדיל דבריו כדורש בנסחרות. להמתיקם בדבש וחלב תחת לשונו. וכבשם תחת לבשו. יולדורשן להדיא בהמון. ורבים שלא מלאו כריסם בגלמוד. להטיר במעשיהם צרוח נכון ביראת ה'. לבל יכסלו בהבלי חבלי השוא. ולפי הוראת השעה שהיה נראה לו להוציא חיזה דברים מבלי הצפינס. ה' קורא על עצמו לא המדרש עיקר אלא המעשה (וממילא נשמע כוונתו על סיפא דמושנה זו וכל המרבה דברים וכו') (לשון רבי המלך) שממלל מלין לגד עלאה להגדילם צעיני השומעים. (ועיין מדרש שמואל ס):

בבל דרכו. ה' ממעט כבוד עצמו להרבות כבוד שמים. הן במילי דבבורה. צפרט צעיני הכלל. מודעת שהשליך נפשו מנגד ועסק הרבה יתר על כדיכוו. ואף כיזקן היה. היו ידיו אמונה. עד צא השמש. ואף ככלות כח רח"ל גם על משכבו בחליו. רעיוניו סליקו. ועיניו היו נשואות השמימה. לשחק שם שמים בצערא דהכללוהפרט. בגנוחיו ואנחות בשגרון מחנים. ואנחותיו הרבות וכה היה דברו אלי תמיד. שזה כל האדם לא לעצמו נברא. רק להועיל לאחריו ככל אשר ימצא נכחו לעשות) ודן והורה. אהב שלום. ורדף שלום. אהב את הצדיות. וקרנן למורה *): וזה היה דרך הלוכו בקדש מעודו. הן בצורה. והן בדרכי ה' הישרים שהיה מורה. הניח כבוד עצמו. ובחר לו ללמד בנשר ייטב להם לאחריו. אשר כקטן בגדול ישמעון. בכל רוני תורתיו אשר זכה חיכה את הצדדים. לא הניח ידו מלהגיד לבני עירו אחר תפלת השחר. פרשה מסדרת דשבע יום יום. וכל הכנסתין לבית המדרש יאח מלא דבר כאשר לא אחד קלט לפי דרכו. אורב הפשט קלטו עומק פשוטו במקרה. ודורשי הרשומים. דרוש דרוש ממה שלקחה הזוגס. מה שמרקה מפיו מדי דברו בקצרה. וכל השומעים שמחו במהק שפתיו אשר ברור מלל כקורא הפרשה לפני השב"ר. וכ"כ היתה מלוה זו חביבה בעיניו. שהניח כל דבריו בקדש והוא דהיט לבני מדרשא. צעוד שכל הצבור מהפליין וקטן וגדול שם הוא. וחדותא שלימתא הוא חדי מינה. באמרו שלאגמורי דבר הצריך תלמוד. לאו כולי עלמא גמירי. וזאת התורה כל אפיין שוין באגנתא. ומטיב לכולם. ועלן לבו צה. ילמדו עתים דרכו:

ומודעת שלבו ראה הרבה חכמה. והגדיל תורה. והוסף עבודה. ומועשיו המרובים. אף חכמתו נחתימה לו בכל מדע. לחדש חדשי תורה בגפ"ת המחוקים ונדבש (והנס ככתובים פסקי פסקי מה שכתבו תלמידיו. כי לא הוא ניחא ל' לכתוב על ספר בעצמו כל דבר שאינו הלכה למעשה) והרבה להשיב שו"ת מנעוריו ועד שיבה לכל גדולי רבני מדינתו וגאונים זמניו. וכולם נקצו הלכה למעשה. (ועם כי צע"ה המון גנוי שו"ת שגמס. נטרפו צע"ה באש שולח ממרום יום

(* ובגוונא שהורגלו להניע תפלת שומעים (מלכים א' ט' כ"ז), כי האמנם ישב חלקים על הארץ, ד"מ שכתו שקרוב להאמין שאיש חקד עם כי הוא עתיר נכסין וגדול כבודו לאדירי עם, בחכמה וגבורה ועושר, יבחר לו מקום ליטב בשפל, ולהיות את נדכאים, ארץ מלחה, לא מקום זרע, ומים אין לשחות, למען יוכל גמול כל מיני חקדים טובים כחפץ לבו רק להיטיב בכל מילי דמיטב, ככל החזיון הזה אמר שהמע"ה שם, יאמן נא דנדך גו' כי האמנם (לשון אמונת אומן) ישב חלקים על הארץ, שחמנא ידך לגמול כל חקדים טובים, אשר ימנע איש לבעור, מעשה חקד בגבורה להליע עשוק מיד עושקו, איש אשר יסיג גבול רעהו, שחיבהו על אדמתו, כי ימנעו למים ונחת להם מעט, רעב כי יהיה ונחת להם, לקניני ומרעיעי העלה חרובה, לכל נגעו לבד חמנא לעצמותו, ומלחה הארץ דרכי טובך להטיב בכל מיני הטבה:

הקדמה

יוס ד' י"ד חייר בשנת תקע"ה. ונשרפה ר"ל כחני העיר וגם הוא הי' מהם שהיו נתויו לאכול אש. ורק על בית אולפנא דידי'. רחמי ה' מתלקחת בתוך האש שאכלה סביביו וקצותיו. והוא נשאר כאוד מוצל מאש. וגם הספרים נולו. ברוך שעשה נס במקום הזה. אמנם הרבה מהם נשאר ביד התלמידים שהעתיקו להם. והרבה מזדרן נעלמו. ה' יהא עוזר לאספם ולחברם (חד). ועם כי חזיקא לדעת' דמר אבא ז"ל דיהיב דעת' עליהון לקבצם יחד. אמנם על כולם לא ננטויתי מאתו להדפיסם. רק על דא ננטויתי ונפרס יונא מפיו יוס העלותו השמימה בנוראות דברים. להתחזק בכל-כחי לחזק בית אולפנא דידי' שלא תמוש תורה ח"ו. וגם על הקונטרסים הללו נתן קולו עלי מקירות לבנו. שלא אשנה מזדבריו כאשר המה כתובים. ככה צויתי להדפיסם ברוח:

וגית' ספר ונחזי ענותותי'. שהניח דעתו מחבורים גדולים. והמעט עצמו למיהב דעת' על הקונטרסים הללו המעטים ונמוכים לפי ערכו הגבוה. כי מודעת שדבר ה' היתה אל אליהו חסידא נ"ע. ונגלו לו תעלימות חכמה. כאשר כבר יא' אור דבריו בדפוס. ועוד עשר ידות לו בנסמרות בכתובים. כמו שהאר"ך מר אבא הגאון נ"ע בהקדמתו לספרא דנציעותא. (ושמתי ממר אבא הגאון ז"ל. שכל כתבי הקדש בנסמרות ממרן אלי' ז"ל. נכתבו קודם שהגיע לארבעים. כי מאז בינה יתירה ההוספת לי' שלא היה הזמן מספיק להכתב כל מהשגלה לו). ומר אבא ז"ל קלט סלת וכל בית נכוחת רבו ז"ל. להבין מדעתו ראשי פרקים פנימיות דרך עץ החיים להאר"י ז"ל. והיו חוקקים על לוח לבו. ומענותותי' שייף ועיילמעט מזעיר בקונטרסים הללו. ופתח כחשט סדקית למי שלבו פתוח לפתוח פתח כפתחו של אולם. וברוחב בינתו חקק וחנך הדברים שקלן והמירן וזרפס לדרך התורה ועבודה ויראת ה'. להורות הדרך ילכו. והמעשה אשר יעשון. וכאשר מעודו נפשו אותה לכות את הרבים בדבר הזה לכל נפש. כן היתה מגמת נפשו קשורה גזה בחד קטירא בעלותה למרום:

ובי' שלא ראה העוז והעטרה דיני' ביום הלקחו מאתנו. לא ראה עוז ועטרה. שמעת תפלת השחר עד עת זאת נשמתו למרום. כל שעה ושעה החליף כח. רגע היה משפיל גופו בדבריו כאשר הרגיש שישוב העפר אל הארץ כשהי'. ופניו שחורות כעורב. וברגע הי' מתאזר עוז נדביקות נפלא ופניו היו מאירים כאור פני מלך חיים. לקשר נפשו ברוחו שחשוב אל האלקים אשר נתנה בטהרה עד רוחו ונשמתו אליו ית"ש נאספו בנשיקה. והיו נרורים בנרור החיים את ה':

וטרם לקח אותו אלקים. אותיות אזעיר גרמיה וקמיע פניו בנמיכת קול ורוח ממללא משמעת חיים. וכה היו דבריו ז"ל. אף ברי יטריח להדפיס הקונטרסים חיש מהר. ואתה בני ידעת. שאף שללמוד לא זכית'. וכני מן השמים ללמד לאחריו. ולעשות קיום לת"ת. כן אם שלא זכית ליראה את ה' (*). אולי אזכה מן השמים. שיתקבלו דברי בקונטרסים הללו. להשריש יראת ה' ותורה ועבודה זכה בלב ישרי לב המבקשים דרכי ה'. אלה הדברים אשר דבר לי':
ואחרי

(* ובי' שידע שמענותותו היה נחשב בעיניו עוד ליהיר, לא נכלח היה מה שנדמה לו שלא הבין יראת ה', כענין מאונג חז"ל (בבבכות ל"ג ב') אבו יראה מלחא זוערתי היו זכרי, אין לבני נשה מלחא זוערתי היו, משל לאדם שמוקשים ומנו כלי גדול ויש לו דומה עליו ככלי קטן. קטן ואין לו דומה עליו ככלי גדול, והענין שכל מי שהוא עניו יותר, אינו נרגש בענותותו, ואדרבה נחשב בעיניו לנתייב, ואת מזכריו ומחשיב לענוים, ונשבע"ה העניו מחד מכל האדם, ודאי הי' מוזיק עצמו לנתייב, ואת כל ישראל המזיק לענוים נגדו, וזהו לבני נשה שהיה עניו ביותר והמזיק את ישראל לענוים, אמר שאלם יכלה מלחא זוערתי, כי היא עקב ענוה, כמאונג ז"ל מה עשמה

הקדמה

ואחרי הדברים האלה. הלא דמוע דממע עין כל הירא את דבר ה'. כאשר יכניס בלבו דברים הללו היוצאים מן הכלב בעקב עטה ויראת ה' לחיים. ואם האדם הגדול בתורה. ועמלו היה בתורה. כל ימיו עשה נחת רוח ליוצרו. נדמה לו שאין בו יראת ה'. חק מה נעני אצחרי:

אלם כי כי הוא. שלא מדרחתי לקיים מילי דאבוהא. להזדרז לאשר ציווני. (ונענשתי ע"ז כפליים בפרי בטני על חטאת נפשי. א' שלשנה האחרת י"ד סיון תקפ"ב יום פטירת מר אבא ז"ל. נולד לי בן זכר והכנסתיו לנרית. ונקרא על שם נפש החיים. ואינו כי לקח אותו אלקיס ביום שלישי למילה. ושנה זו ה' כסליו יום ש"ק היה פ' ויאל יאל ממני הדר כגן שמונה יפה תואר נחמד ואהוב. וכבר היה יודע לישא וליתן בגמרא כמר שמחה נפתלי הערץ. לדיק הוא ה' כי פיהו מריתי. והוא רחום יכפר עון. ולא יוסיף לדאבה עוד). אמנם לא מלבי ח"ו. ברם הודעת השעה בעו"ה היא שגרימה. כי מיום שהורם העטרה. טובה בעינינו לא ראינו. ונשארתי כאיש נדהם רצון לבב. מאשר השתרג. ומשתרג. ולא מצאתי לי עת לפטור עצמי ממלאכת שמים שזויתי נמנו על בית אולפנא דידי. כאשר מודעת לכל. ולפום שיעורא דידי שערתי רצון מר אבא ז"ל. שאולי לא יהא נחאל לי לרחות מעשה גדול ת"ת דרבי מפני מצוה זו:

וגם דמיתי לחבר וילין דאגדתא. דיני לדרשויו על פרקי אבות שהיה דורש שנת בשנתו צמילין בסיומן. ושמו נאה לו רוח חיים. כאשר מלאים רוח עזה ורוח בינה ודעת, וחיים הם למולאיסם:

וגם לקבץ כל השו"ת ולסדרם. לקרוחם בשם נשמת חיים. כי בדבריו נותן נשמה ותבונה למבינים בענין ונשמת מי יאל ממך (איוב כ"ו). (וקונטרסים הללו קראתיים נפש החיים כחתימתו של מר אבא ז"ל בתשובותיו וכל מכתביו) ברם לית אחר פניו לה. מרובי הערדות והעבודה המוטלת עלי. ה' ירחיב. ובין דא לדא אשהיה עד ה'אירנא. ואם שגיתי ה' יכפר. (וגם חוולי דעת קדושי. תרי הגאונים הגדולים אשר נקיק ויולגא יע"א. שהסכמהם שלא לאחר המוקדם דעת כבוד מר אבא הגאון נ"ע. ערו יוקבצו השו"ת דאחברין בעלמא):

וערוה אחרי שמן השמים עוררוני לעשות רצון לדיק כבוד מר אבא הגאון נ"ע יהא רעוא להפק רצון יראי ה' המתאווים לתורת חיים. ויהי נועם ה' לכונן מעשי ידינו להוציא לאור מה שהנס עוד בכחובי. ומשמיא יאמנו כח ב"ד הרב המופלג מנקה וטמוני יראת ה' כש"ת מ' אברדם שטחה ש'. שטרה ויגע בפעולת לדיק לחיים נעסק הדפסת הקונטרסים האלו. והטיבה ה' לעוזבים שהטיבו מטובם לסייע. והמתעסקים בגופם כולם ישאו גרבה מה'. חכותי דכבוד מר אבא הגאון זללהיה יהיו בסעדה דכל התפלים לעשות רצונו הטוב. להניח עליהם ברכת טוב ומטיב:

ואתם בית ישראל. צאו וראו הדרך היטרה שידבק בה האדם. שימו לבבכם לכל הדברים שנאמרו ביראת ה' לחיים וראויין הן למי שאמרן. ולמי שנאמר. ויהא רעוא דיתאמרו בני מילי מעלותא בן יראי ה'. לאחת קירות לבב אחבי לתורת חסד. ועבודה שלמה. וחפלה זכה. ופעולת לדיק לחיים שמכר נפשו בחייו על תורה ועבודה. מוסיף אומץ לכל האיש החפץ חיים. בתורה ועבודה בכל לבבם ונפשם. ולעורר אורח הטוב בחסד ורחמן נפישן על נפשות בית ישראל ש' ונפש נענה

יצחק בהגאון המחנך מוה' ריים זללהיה מוולאזין:

טעמה חכמה וכו' עשה עמו עקב לפוליסה, וכן לבני דידי נחשד לו יראה לדבר גדול. ומשם טעמה : בעיניו ליהי עור, וחולי לאחת מציא הגמרא משל השני מכלי קטן ואין לו, למען דרוש מיכה ממען טעקל :

אזהרה

גם אם לא נאמר . לא חשידי ח"ו שארית ישראל לעשות עולה . ואף כי נאמר . אמנם למען לא יעלה על לב איש שום היתרא על איזה אופן שיהיה . הגני מודיע שאינני מרשה להדפיס ספרי כבוד מר אנא הגאון נ"ע בלתי רשות מאתי בשום אופן . כפי פקודת הקיר"ה . והצומע יתברך באלקי אמן :

ולחתום בברוך . הגני קובע ברכה בפני עממה . ובהודאה . לכל אחבי' היקרים ש"י , בכל מקומות מושבותיהם . מחזיקי עץ החיים . ותומכיה מאושרים . שתוכס רצף אהבה לעשות נחת רוח לנשמחו של מר אנא הגאון זל"ה"ה . ומאמנים כח להקים שמו על בית אולפנא דידי' . ואני תפלה . מי שהטיב . ומי שייטיב . לקבוע כן צדקה להזכרת נשמת חיים לבית תלמודו כולם יהיו מזכרים בזכירה אחת לכל משאלות לבנם לטובה . וברכה . וזכות ת"ת דרנים יהוי בסעדה דידהון שכל הנרכות שברך כבוד מר אנא הגאון ז"ל פני ה' טרם נעלה מאחני . את כל טהורי לב וטהורי ידיים המוסיפים אומץ . יחולו על ראשם להתברך בברכה משולשה . רחנה וגדושה . איש איש כנרכחו . יבורך מעשי ידיהם בנעם ה' כנפשות כלל אחבי' הישרים והיקרים ש"י ונפש נענה :
יצחק נהגאון מוהרר"ח ז"ל .

היום יום ג' ז"ך אייר . אשר כ"ם יבולנו ג"י . ורב שלום לפיק :

דברי כבוד אחי רב חניני הרב המופלג וחריף ירא ה' ומפורסם כש"ת מ' יוסף .

במה חכך ואקדם . על כל יקר שראו עיני דבדרי קדוש ה' מר אבא הגאון ודריק כ"ע . ומהאוסף . לדבר על דברי אחי הגדול הרב כ"י . אשר בדעת שפתיו צרור מללו בהקדמתו . אמנם לאשר משמיה העירוני לבוא הלום בעת הלך ארון האלקים אבא מארי הגאון זללה"ה . וחזינא שנתן נפשו אז על דבריו שנאמרו ביראת ה' לחיים . וגם עתה כי באתי על יום פטירת מר אבא זללה"ה . משמיה אסתייע לבא בעת גמר הדפסת הקונטרסים . מהודא ומשנח אבא למרא עלמא . שהחייני והגיעני לחזות בנועם אמריו כי ינא לאור בחסד ה' . כה יגדיל חסדו שעייננו תחזינה כי ינא לאור דבריו אשר המה צמובים . וישים חלקנו בתורתו כרצון יראי ה' .
גאוס יוסף בהגאון מוה' חיים זללה"ה

יום ה' ב'ז'ה' סיון יום העלות מר אבא ז"ל . ורב שלום לפ"ק

והואיל ואחינא לבית אולפנא של כבוד מר אבא הגאון כ"ע . בשעתא דעסקי בני מרשא
בנ"ס יצמות באתי בדבר שנחתדש :

יבמות דף ע"ב וזע"ג דאזיל אשתו וגיסו למדינת הים . ועיין תוס' ד"ה וזע"ג דאזיל דמתרני שם מאי דמשמע להגמרא דמתני' איירי באזיל אשתו וגיסו . ועיין תוספות ד"ה אשת גיסו אסורה וכי מותר בשני' הריא לאו באזיל אשתו וגיסו איירי וכו' . ושלא לאוקמי רישא וסיפא בתרי גווי ולתרוך מאי אשמעינן מתניתין כמה שנותה ראשונה מותר בשניה . נראה לומר דמיחורא דייק הגמרא דאיירי באזיל אשתו וגיסו ואשמעינן בנא זו דאף דאסורה לגיסו מותרת לו . ולא אמרינן כשם שאסורה לבעל אסורה לביעל . מהמת שהיתה קיימא עלי' באיסורא דאחות אשה מחלה . ועיי' תוס' כתובות ד' ג' ע"ב ד"ה ולדרוש להו דאונס שרי וכו' ומתוך כך התיר ר"ת וכו' ואין נראה לריב"ם וכו' . ועיין ברא"ש שם מובאר שהרי"ם והרא"ש מחולקים בסברא זו . והרא"ש מקיים פסק ר"ת בהכרעת סברא זו ונגמרא דסייעה . (וע"ד פלפולא ניכל לומר שר' יוסי פליג ע"ז במתניתין . ועיי' גמרא יבמות ג"ה ע"ב פיסקא ר' יוסי אומר כל שפיסל וכו') :